

Profilaktyka raka szyjki macicy i innych chorób wywoływanych przez HPV

Michał Maciejewski
Dolnośląskie Centrum Onkologii,
Pulmonologii i Hematologii

Wrocław 05.04.2024r

Profilaktyka

Pierwotna zapobieganie powstawaniu nowotworów

Wtórna wykrywanie wczesnych stadiów na etapie prawie całkowitej wyleczalności

Trzeciorzędowa – zmniejszanie skutków powstałej już choroby

Cele screeningu

Przeprowadzenie testu badania dzielącego populację na dwie grupy:

z dodatnim lub ujemnym testem

W przypadku badań cytologicznych

prawidłowa lub nieprawidłowa cytologia

Screening

Oportunistyczny – okazjonalny, duży koszt
mała efektywność

Zorganizowany – zaplanowany, określona
populacja, spełnione cechy modelowego
badania przesiewowego

Screening

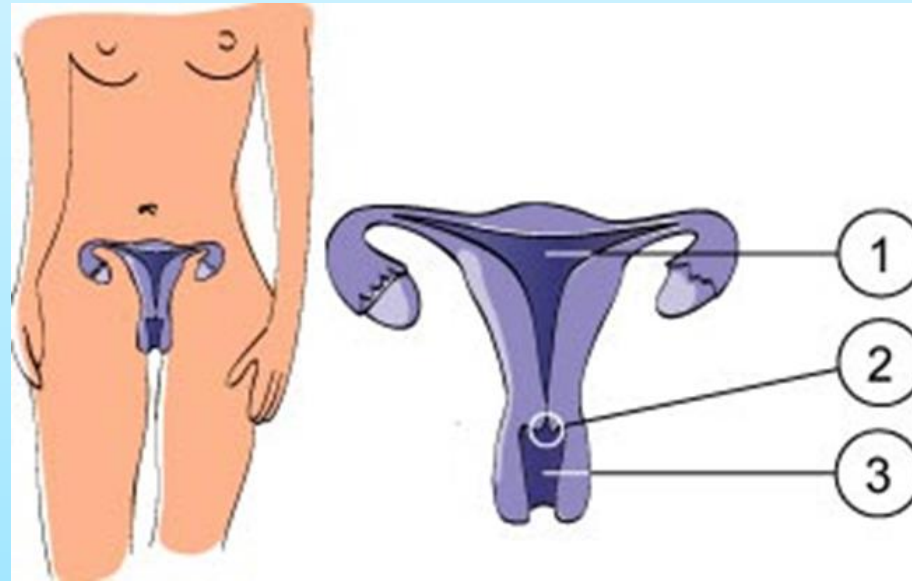

Badanie bez objawów choroby

Cechy badań skryningowych (np. cytologii):

- *Tani*
- *O wysokiej specyficzności i czułości*
- *Akceptowany*
- *Powszechny, populacyjny*
- *Stały*
- *Aktywny –zaproszenia*

Anatomia szyjki macicy

Szyjka macicy jest dolną częścią macicy.

*Rozmiar szyjki to około 2x3cm,
trzon macicy jest większy i wynosi średnio 3x4x5cm.*

*Szyjka macicy stanowi przejście, granicę pomiędzy
macicą i pochwą.*

Szyjka macicy

Granica między nabłonkiem płaskim a gruczołowym tzw. strefa przejściowa jest najczęstszym miejscem powstawania stanów przedrakowych i raka

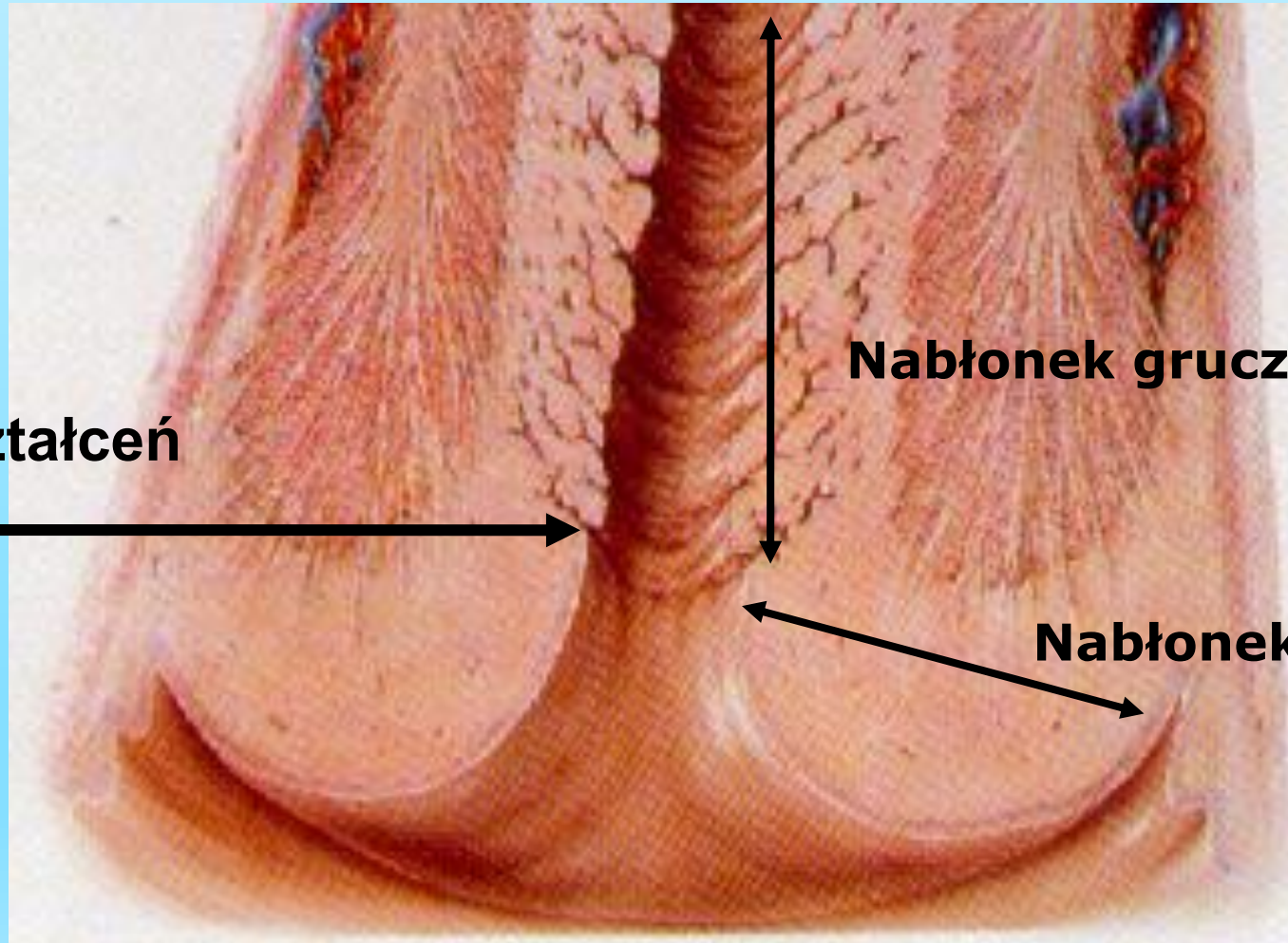
Nadżerka

Szyjka macicy

**Strefa
przekształceń**

Nabłonek gruczołowy

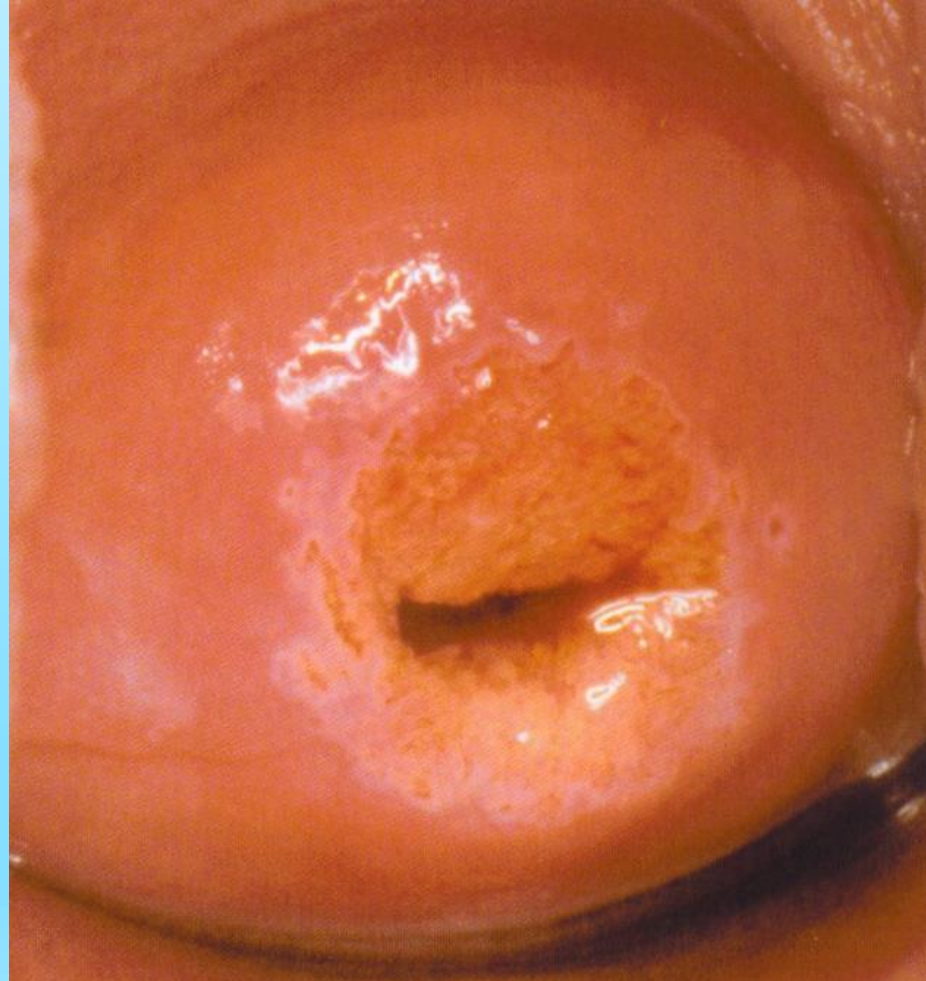
Nabłonek płaski

Obraz prawidłowej szyjki macicy

Nowotwór potocznie „rak”

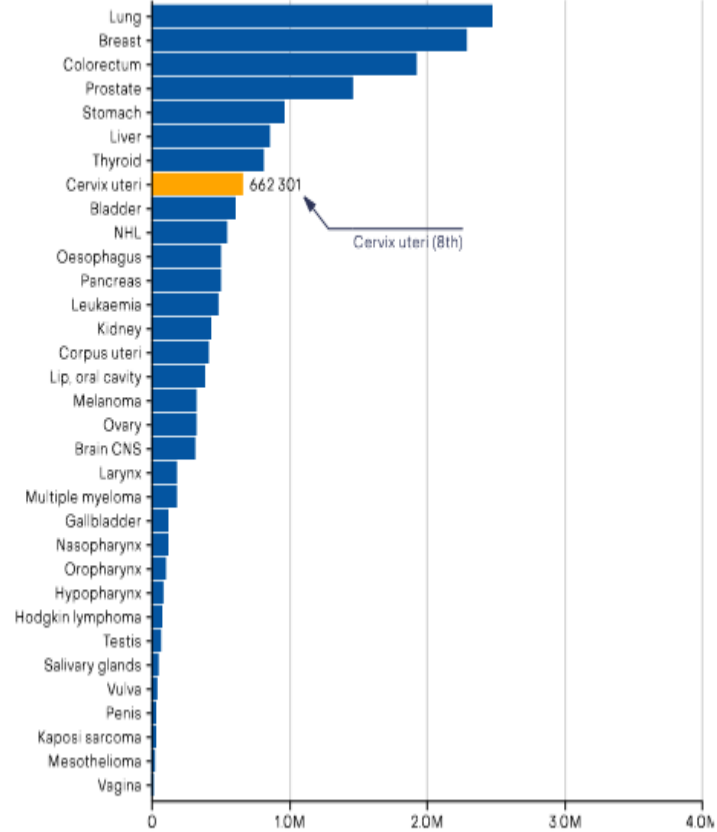
Choroba polegająca na występowaniu w organizmie komórek o nieprawidłowej budowie, które rosną i dzielą się bez kontroli organizmu.

Rak jest jedną z postaci nowotworów, w której nieprawidłowe komórki pochodzą z komórek nabłonkowych „powierzchniowych”.

Ilość zachorowań i zgonów z powodu RSM na tle innych nowotworów

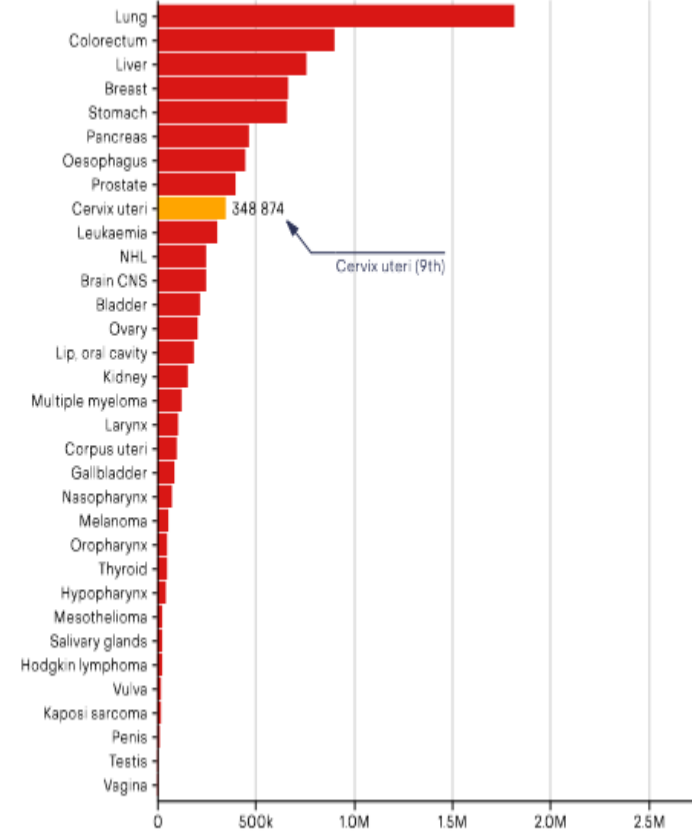
Cancer site ranking

Incidence

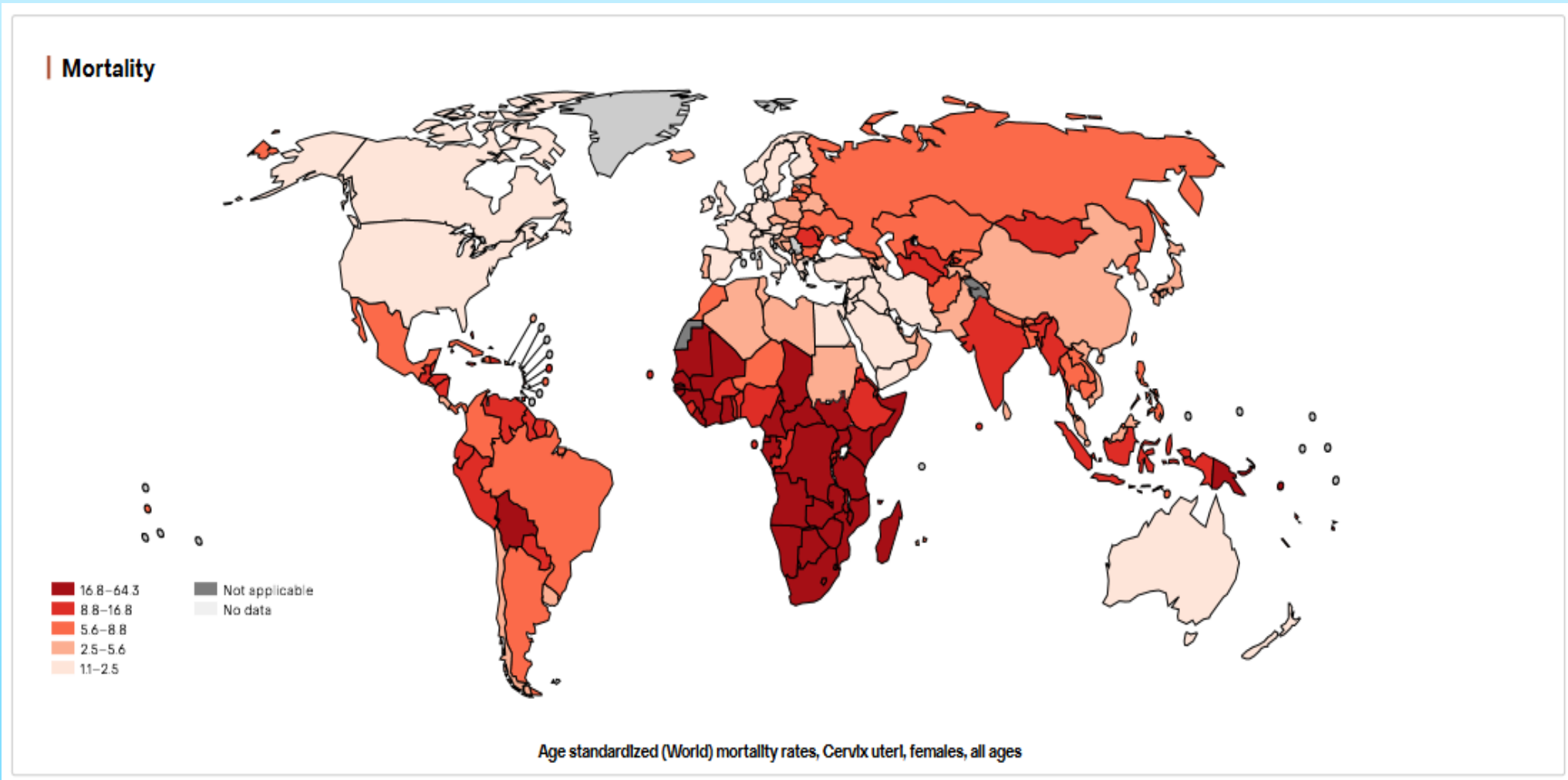
Number of new cases, both sexes, all ages

Mortality

Number of deaths, both sexes, all ages

Śmiertelność z powodu RSM na świecie

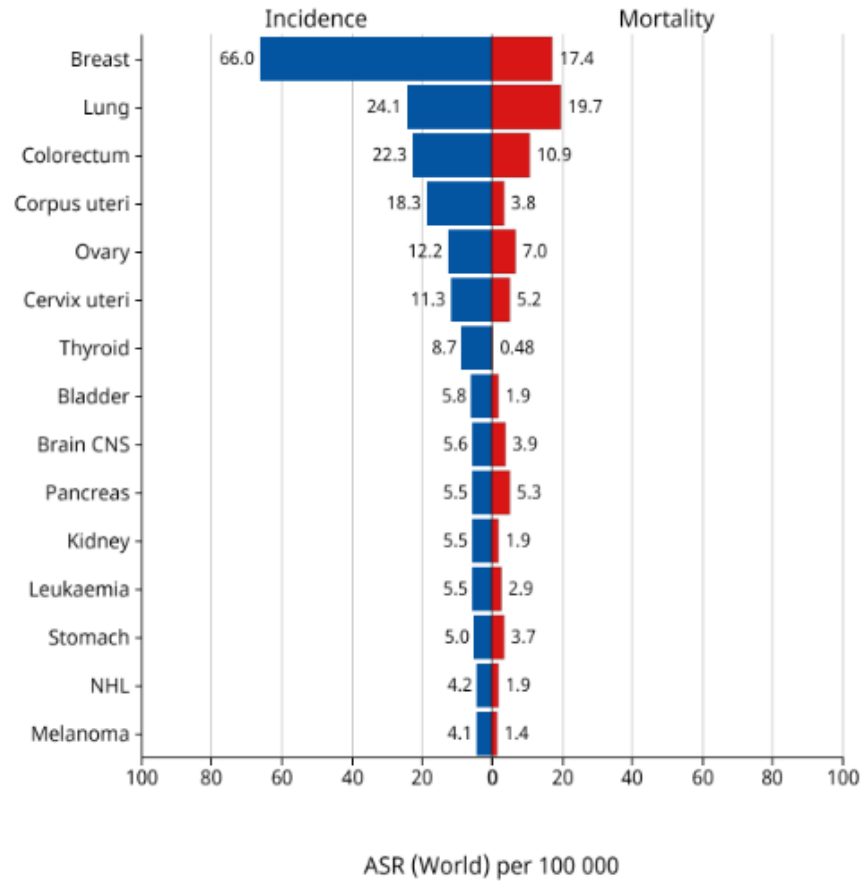

Nowotwory w Polsce TOP 15

Age-Standardized Rate (World) per 100 000, Incidence and Mortality, Females, in 2022

Poland

(Top 15 cancer sites)

Cancer TODAY | IARC - <https://gco.iarc.who.int/today>

Data version : Globocan 2022 (version 1.1)

© All Rights Reserved 2024

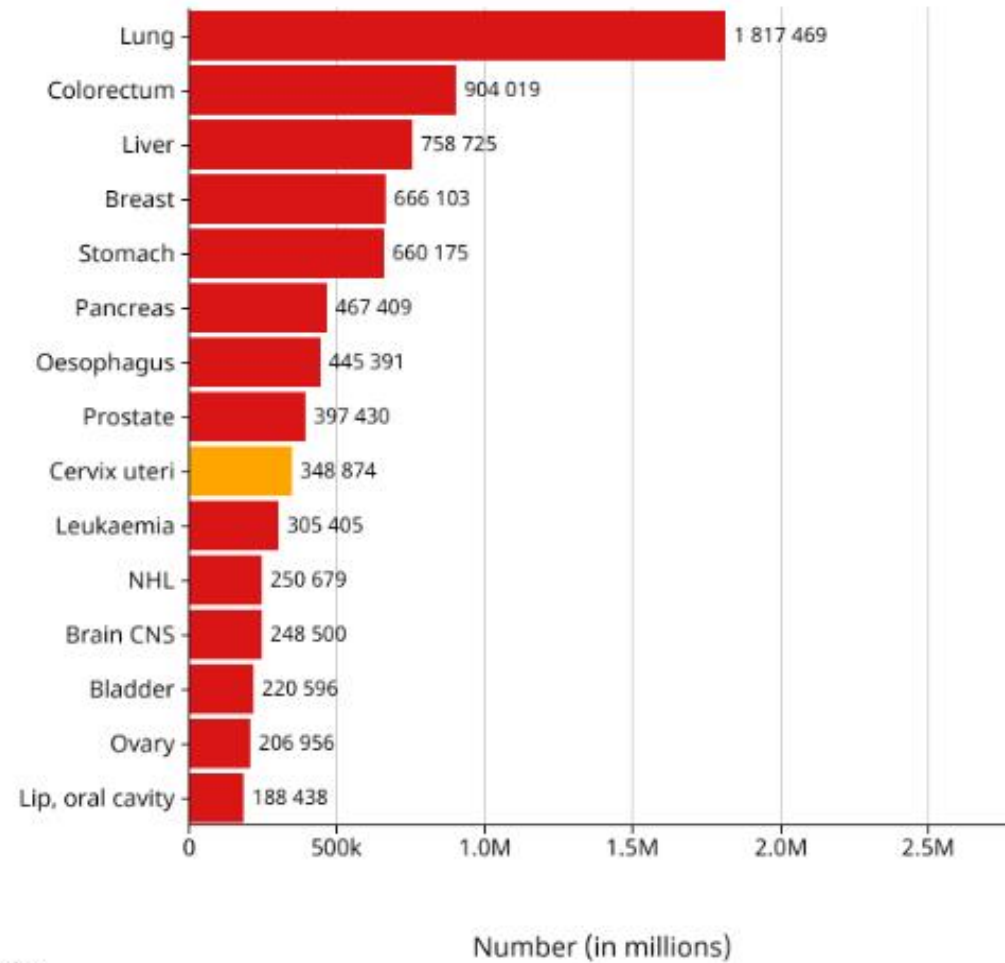
International Agency
for Research on Cancer

Absolute numbers, Mortality, Both sexes, in 2022

World

(Top 15 cancer sites)

Cancer TODAY | IARC - <https://gco.iarc.who.int/today>

Data version : Globocan 2022 (version 1.1)

© All Rights Reserved 2024

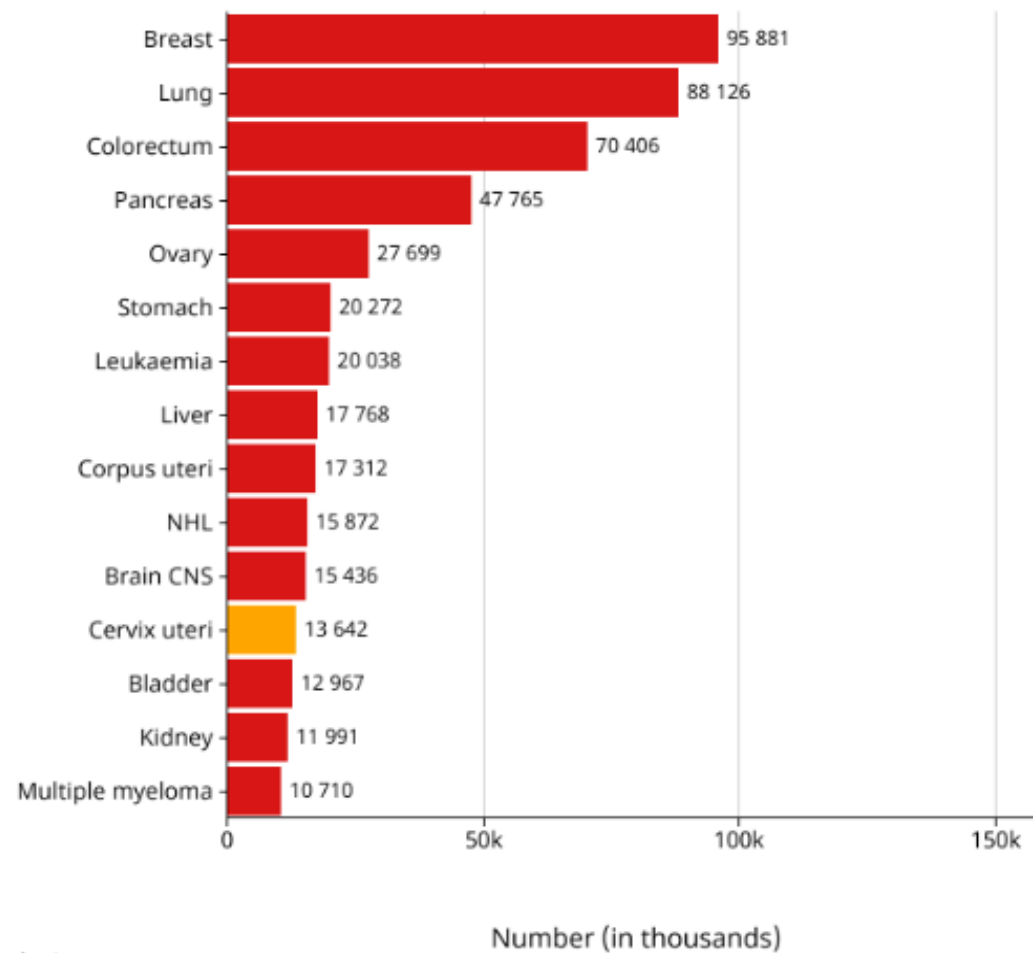
International Agency
for Research on Cancer

Absolute numbers, Mortality, Females, in 2022

European Union (27)

(Top 15 cancer sites)

Cancer TODAY | IARC - <https://gco.iarc.who.int/today>

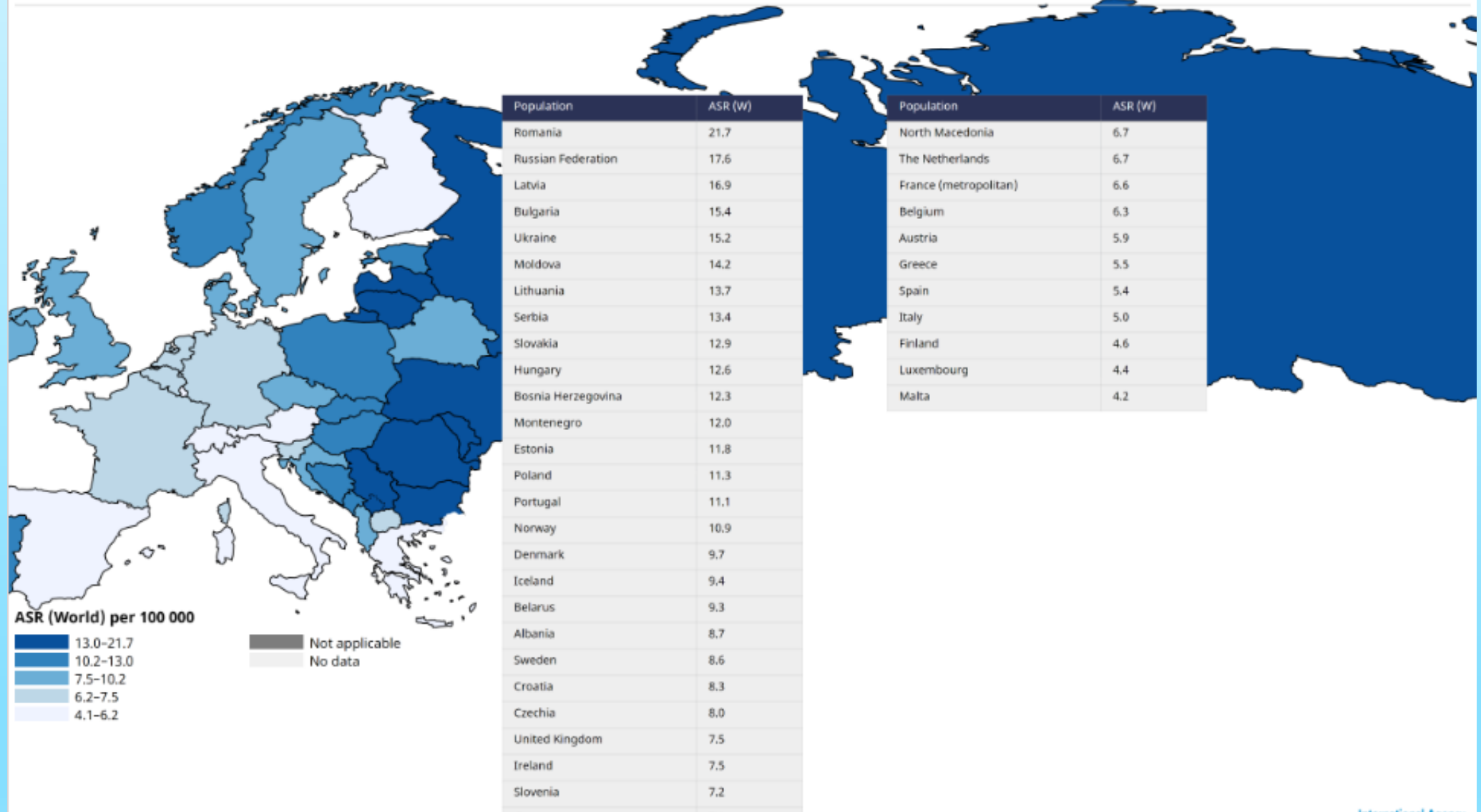
Data version : Globocan 2022 (version 1.1)

© All Rights Reserved 2024

International Agency
for Research on Cancer

Age-Standardized Rate (World) per 100 000, Incidence, Both sexes, in 2022 Cervix uteri

All rights reserved. The designations employed and the presentation of the material in this publication do not imply the expression of any opinion whatsoever on the part of the World Health Organization / International Agency for Research on Cancer concerning the legal status of any country, territory, city or area or of its authorities, or concerning the delimitation of its frontiers or boundaries. Dotted and dashed lines on maps represent approximate borderlines for which there may not yet be full agreement.

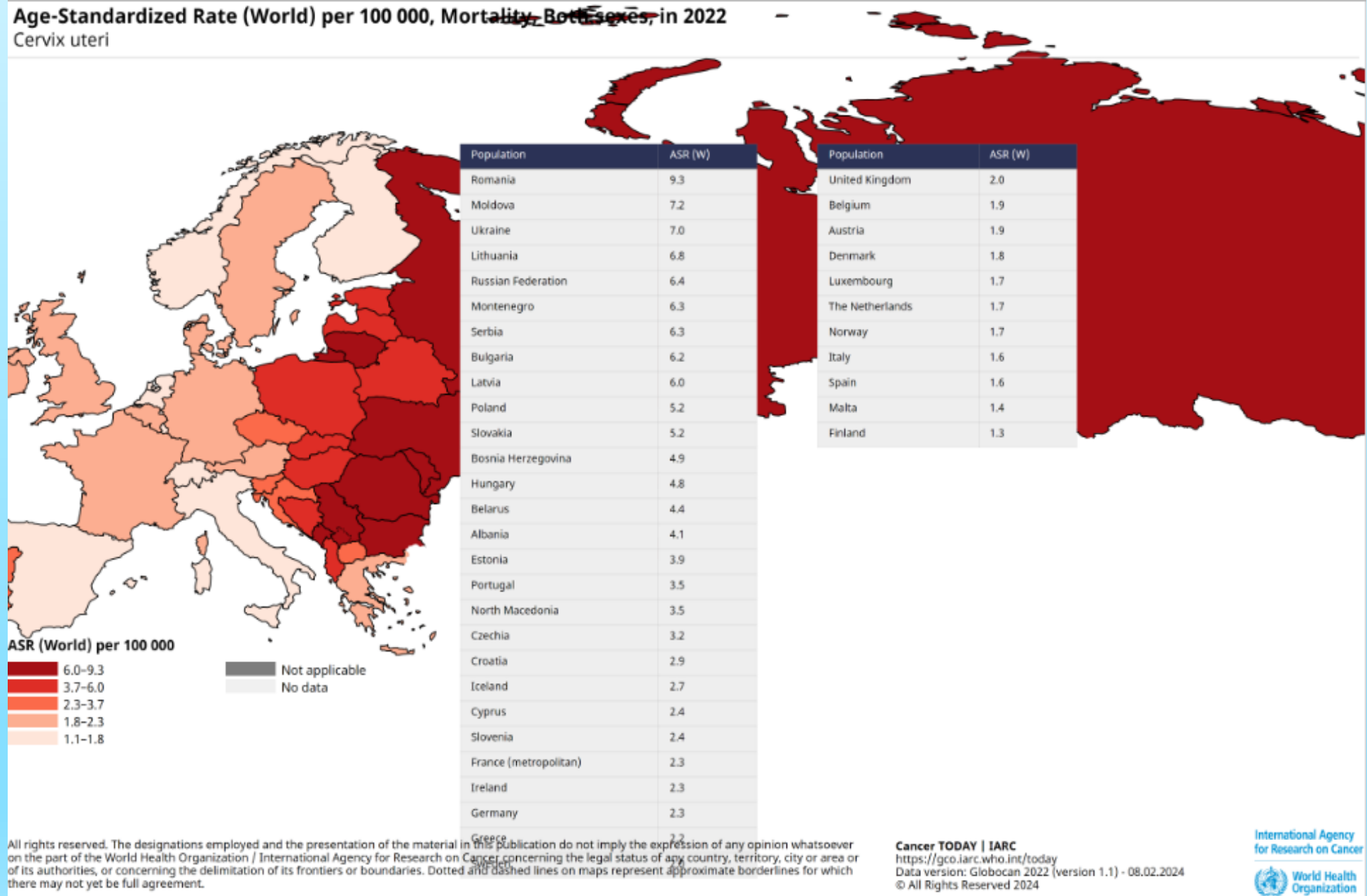
Cancer TODAY | IARC
<https://gco.iarc.who.int/today>
 Data version: Globocan 2022 (version 1.1) - 08.02.2024
 © All Rights Reserved 2024

Age-Standardized Rate (World) per 100 000, Mortality, Both sexes, in 2022

Cervix uteri

All rights reserved. The designations employed and the presentation of the material in this publication do not imply the expression of any opinion whatsoever on the part of the World Health Organization / International Agency for Research on Cancer concerning the legal status of any country, territory, city or area or of its authorities, or concerning the delimitation of its frontiers or boundaries. Dotted and dashed lines on maps represent approximate borderlines for which there may not yet be full agreement.

Cancer TODAY | IARC
<https://gco.iarc.who.int/today>
 Data version: Globocan 2022 (version 1.1) - 08.02.2024
 © All Rights Reserved 2024

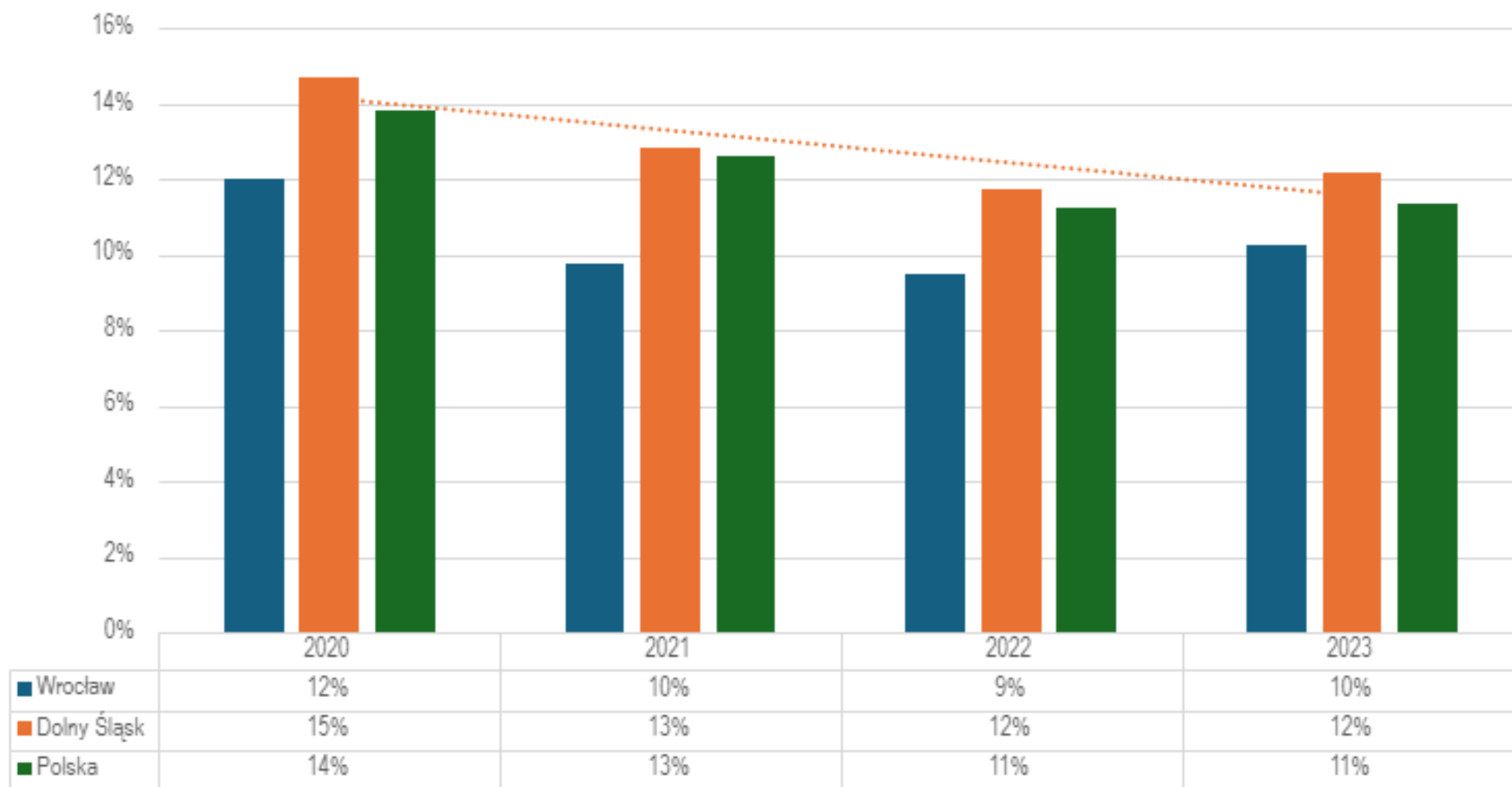

Epidemiologia RSM liczby bezwzględne

	1999	2000	2009	2010	2019
ZACHOROWANIA	3658	3597	3102	3113	1920
ZGONY	1981	1987	1748	1757	1511

*Odsetek przeżyć 5-letnich
w Polsce na RSM wynosi 48%
przy średniej w Europie 62% !!!*

Objęcie populacji Badaniami Cytologicznymi w latach 2020 - 2023

■ Wrocław ■ Dolny Śląsk ■ Polska ..... Liniowa (Dolny Śląsk)

Rak szyjki macicy

Jest ściśle związany z infekcją szyjki macicy określonymi wirusami

Wirusy brodawczaka –Human Papilloma Virus w skrócie HPV.

U kobiet zakażonych tym wirusem częściej dochodzi do powstania choroby nowotworowej

Infekcja wirusem HPV

Wirus typu DNA

Brodawki skórne wywołują HPV typu: 1, 2, 3, 4, 7..

Kłykciny kończyste i brodawki krtani typy 6, 11

Wysokie ryzyko onkogenne wykazują typy 16, 18, 31, 33, 41, 45, 51, 56

Infekcja wirusem HPV

33-90 % aktywnych seksualnie kobiet i mężczyzn wykazuje zakażenie genitalnymi szczepami HPV

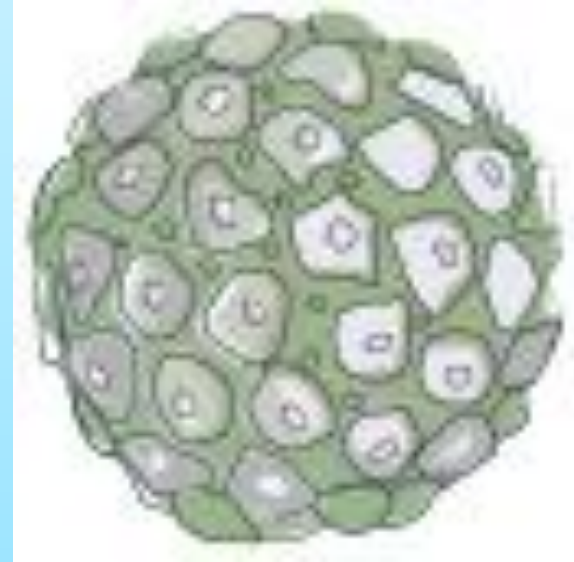
90 % zakażonych nie wykazuje objawów klinicznych

HPV

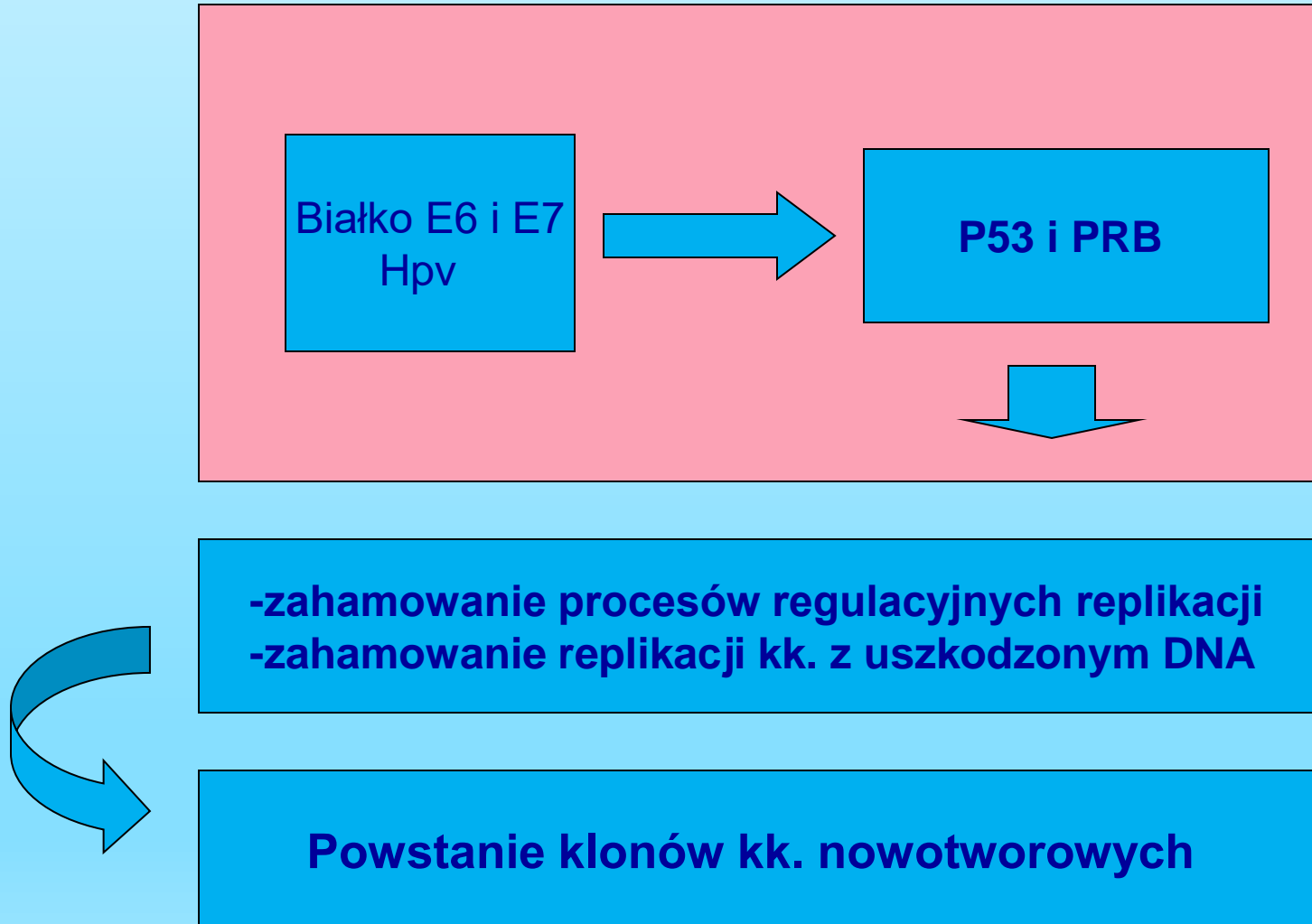
Wirus HPV jest wirusem DNA

Wirusy te są bardziej stabilne w swej budowie i antygenowości od wirusów RNA które łatwiej mutują zmieniając potencjalny cel (antygeny) dla odporności swoistej

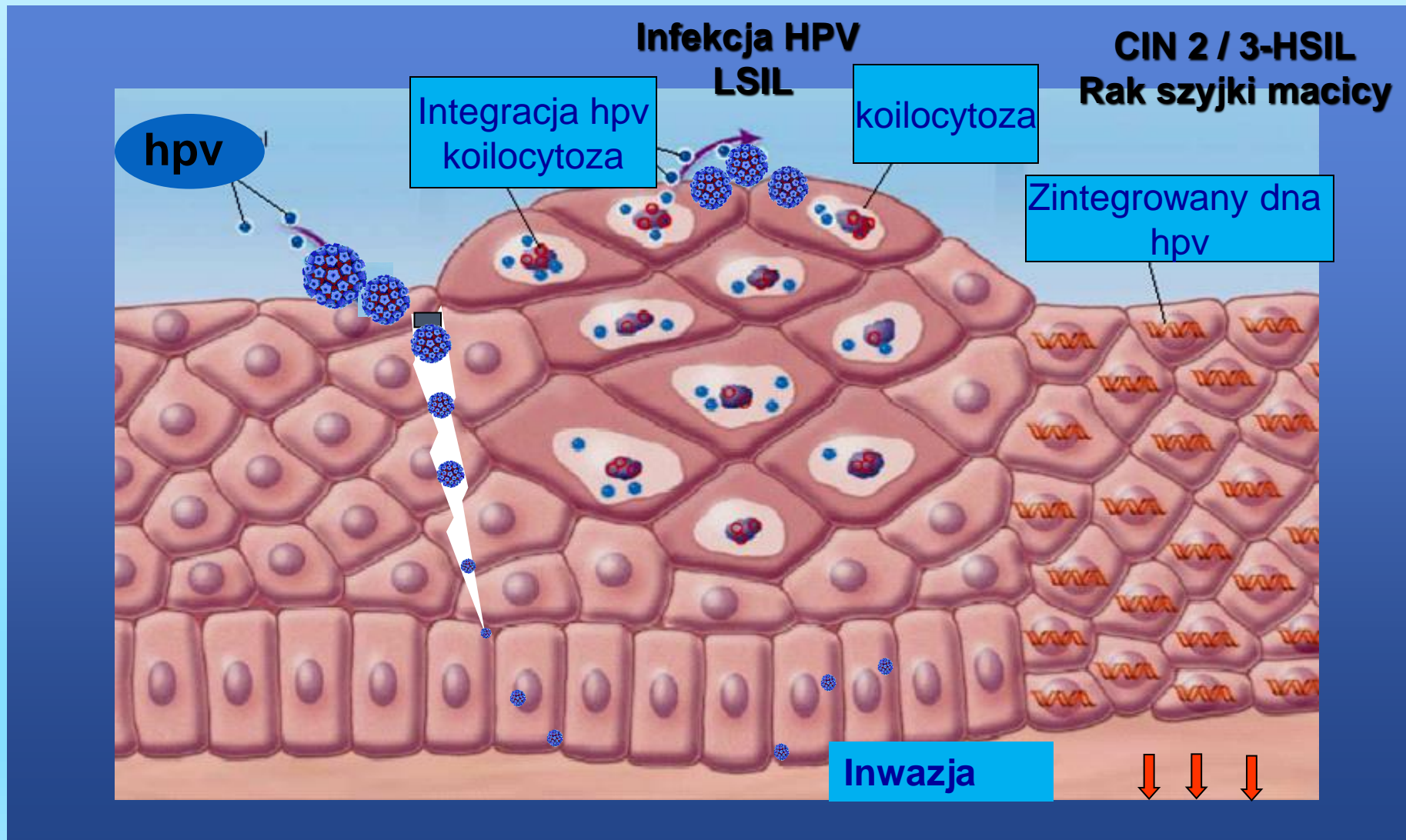

Mechanizm działania HPV

Schemat progresji zmian w infekcji HPV

*CIN = śródnabłonkowa neoplazja szyjki macicy

Na podst. Goodman A, Wilbur DC. *N Engl J Med.* 2003;349:1555–1564.

Etapy choroby

W ciągu kilku lat (3-8 lat)

Infekcja zapalenie

Stany przednowotworowe CIN I=LSIL i II, III stopnia=HSIL

Rak przedinwazyjny = HSIL

Rak inwazyjny

Choroba zaawansowana III i IV st.

Etapy choroby

Stany przednowotworowe są uleczalne w 100 %!

Rak przedinwazyjny w ponad 90 % !

Postaci zaawansowanego raka szyjki poddają się całkowitemu leczeniu tylko w 15%!!!

Powstanie raka inwazyjnego jest poprzedzone długim okresem rozwoju stanów przedrakowych (3-7 lat) i etapem raka nieinwazyjnego (5 lat).

Mamy dużo czasu – kilka lat na wykrycie wczesnych stadiów - co oznacza stadiów wyleczalnych RSM.

Czynniki ryzyka

Obecność onkogennych typów HPV

Czynniki towarzyszące:

- inicjacja seksualna*
- palenie papierosów*
- tabletki antykoncepcyjne*
- współistniejące zakażenia zachowania seksualne*
- zaburzenia odporności*

Wirus HPV a rak: szersze spojrzenie

Rak	% związku z pewnymi typami wirusa HPV
Szyjki macicy ^{*,1}	>99%
Pochwy ²	~50%
Sromu ²	~50%-70%
Prącia ²	~50%-70%
Odbytu ²	~85%
Gardła ^{2,3}	~20%
Krtani i drogi pokarmowo-oddechowej ²	~10%
Brodawki płciowe (kłykciny)	100%

*Łącznie z rakiem i i śródnabłonkową neoplazją

1. Walboomers JM, Jacobs MV, Manos MM, et al. *J Pathol.* 1999;189:12–19. 2. World Health Organization. Geneva, Switzerland: World Health Organization; 1999:1–22. 3. Herrero R, Castellsagué X, Pawlita M, et al. *J Natl Cancer Inst.* 2003;95:1772–1783.

Nawrotowa brodawczakowatość dróg oddechowych (RRP)

Występuje u dzieci i dorosłych Wywoływana zazwyczaj przez wirusa HPV 6 lub 11

W diagnostyce w profilaktyce mają zastosowanie:

---

wywiad, czynniki ryzyka

badanie fizykalne

badanie cytologiczne obecnie system Bethesda 2001
(modelowy screening)

badania kolposkopowe z ewentualną biopsją celowaną
i badaniem histopatologicznym

badania wirusologiczne - typowanie onkogennych HPV

Obraz kliniczny i diagnostyka raka szyjki macicy

Objawy, które powinny wzbudzić niepokój onkologiczny:

Plamienia kontaktowe, pourazowe, krwawienia z dróg rodnych

Nieregularne, nieprawidłowe krwawienie z dróg rodnych (między miesiączkowe, po menopauzalne).

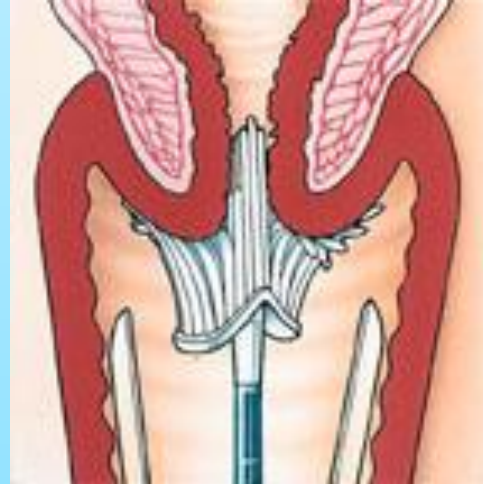
Uplawy, często wodniste, podbarwione krwią, cuchnące, ropne.

Rozmaz cytologiczny

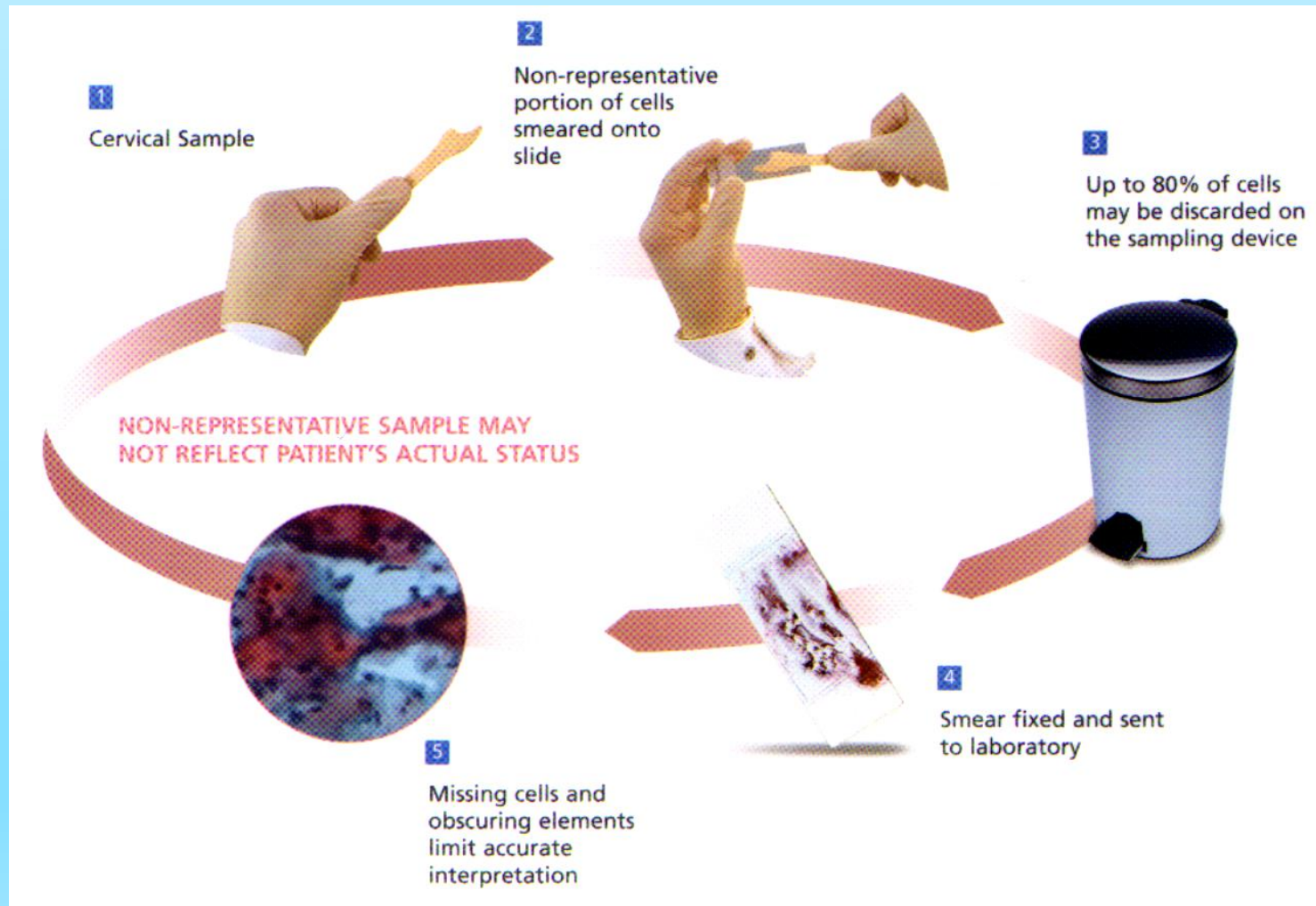
Procedura - zabieg medyczny, w czasie którego komórki pobrane z szyjki macicy są badane po obróbce chemicznej i utrwaleniu pod mikroskopem

Cytologia – technika pobrania rozmazu

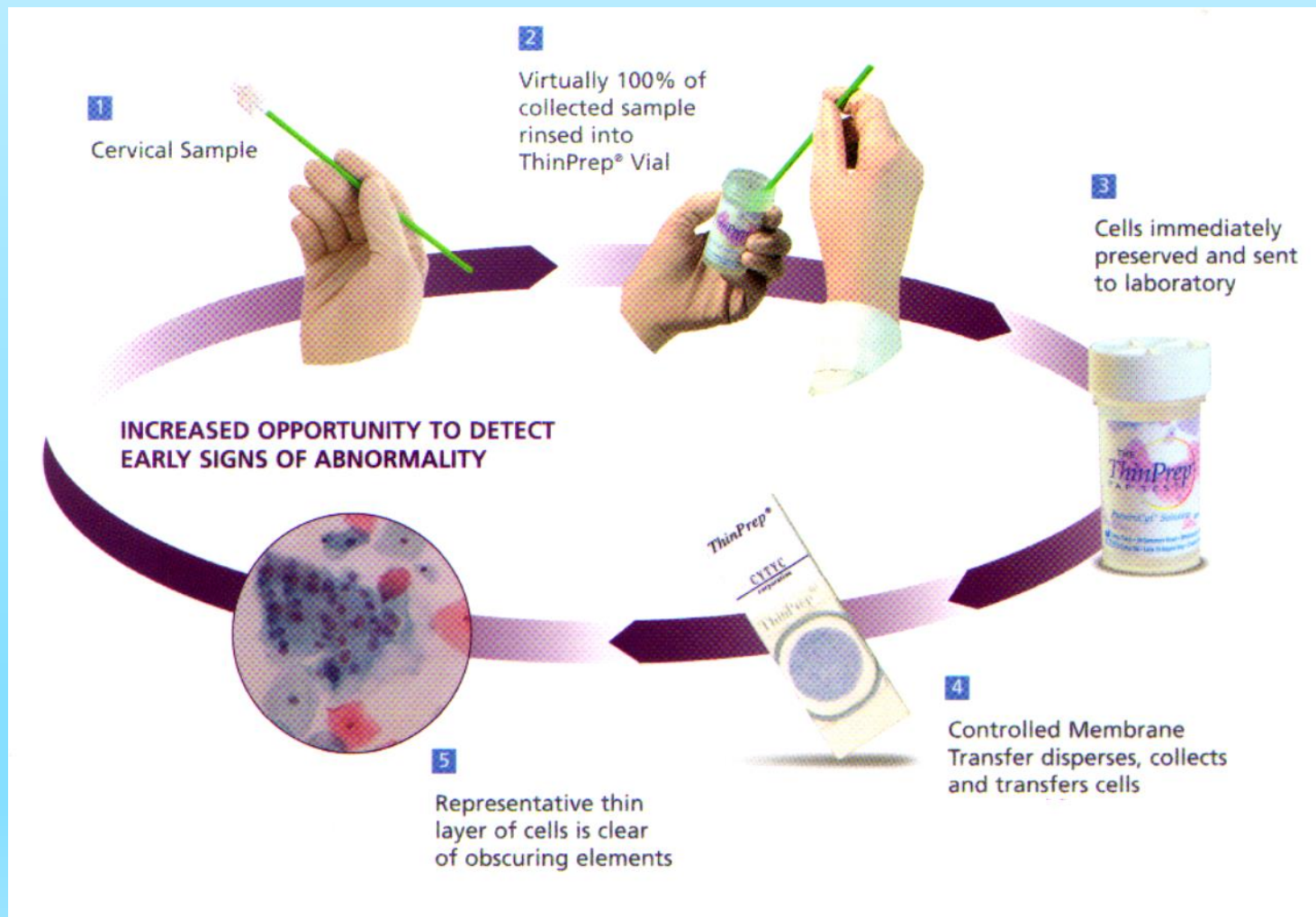

Cytologia konwencjonalna – technika pobrania wymazu

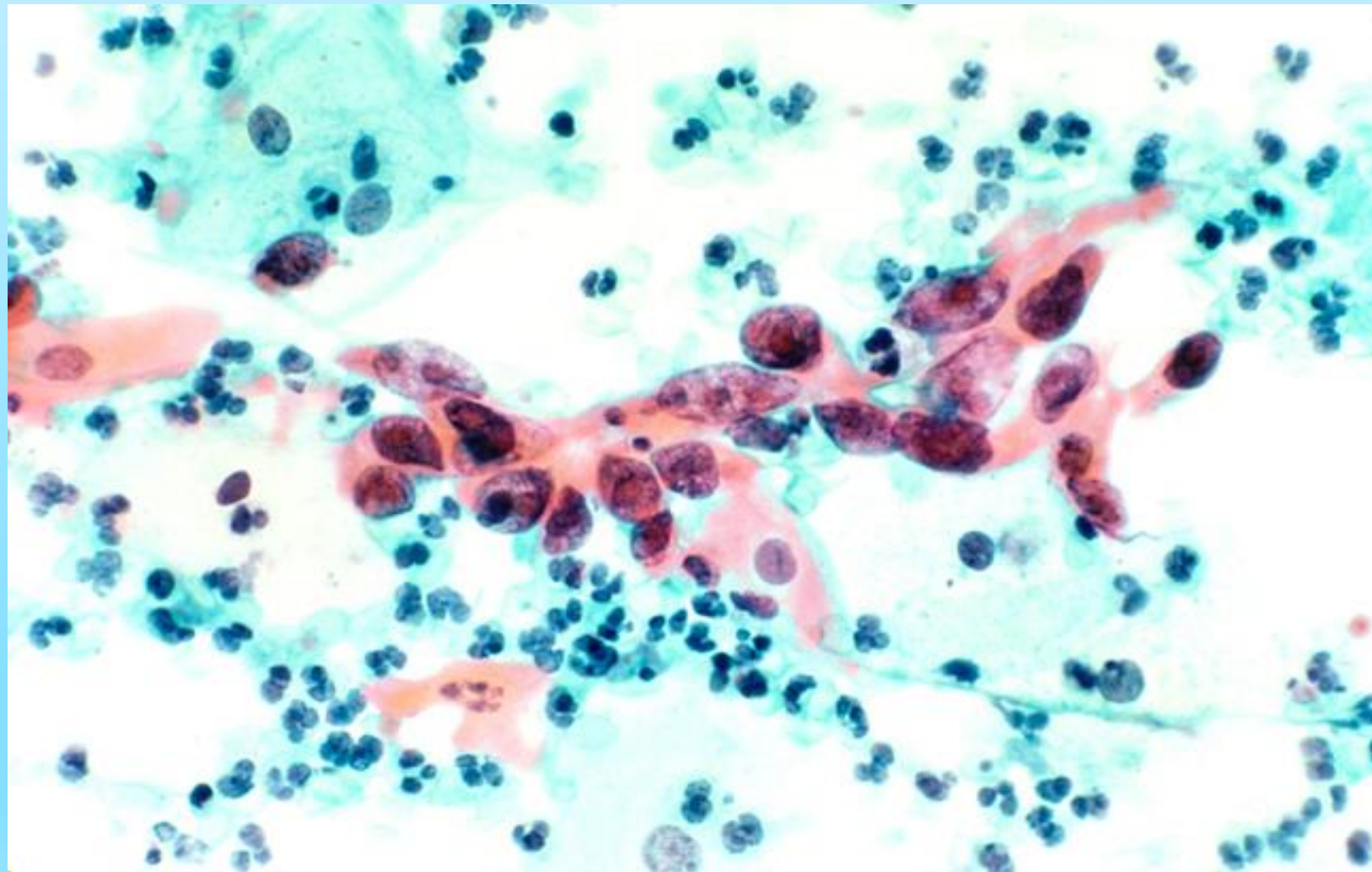

Cytologia cienkowarstwowa – technika pobrania wymazu

Rozmaz cytologiczny

Cytologia i inne badania wymazowe

Cytologia klasyczna –bezpośrednia

Cytologia płynna LBC

Diagnostyka, typowanie HPV DNA HPV

Wykrywania P16/Ki67

DNA methylation

Rozmaz cytologiczny

*Wynik badania cytologicznego jest wynikiem testu przesiewowego
ale nie jest rozpoznaniem choroby nowotworowej*

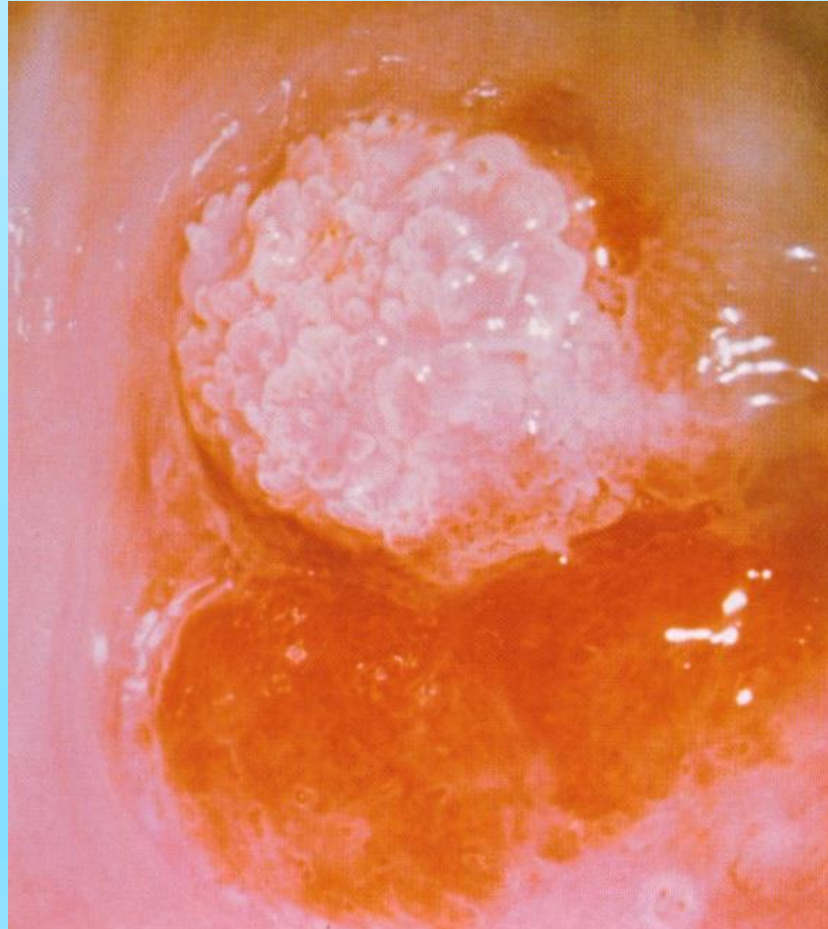
*Rozpoznanie jest możliwe tylko na podstawie badania
histopatologicznego !!!!*

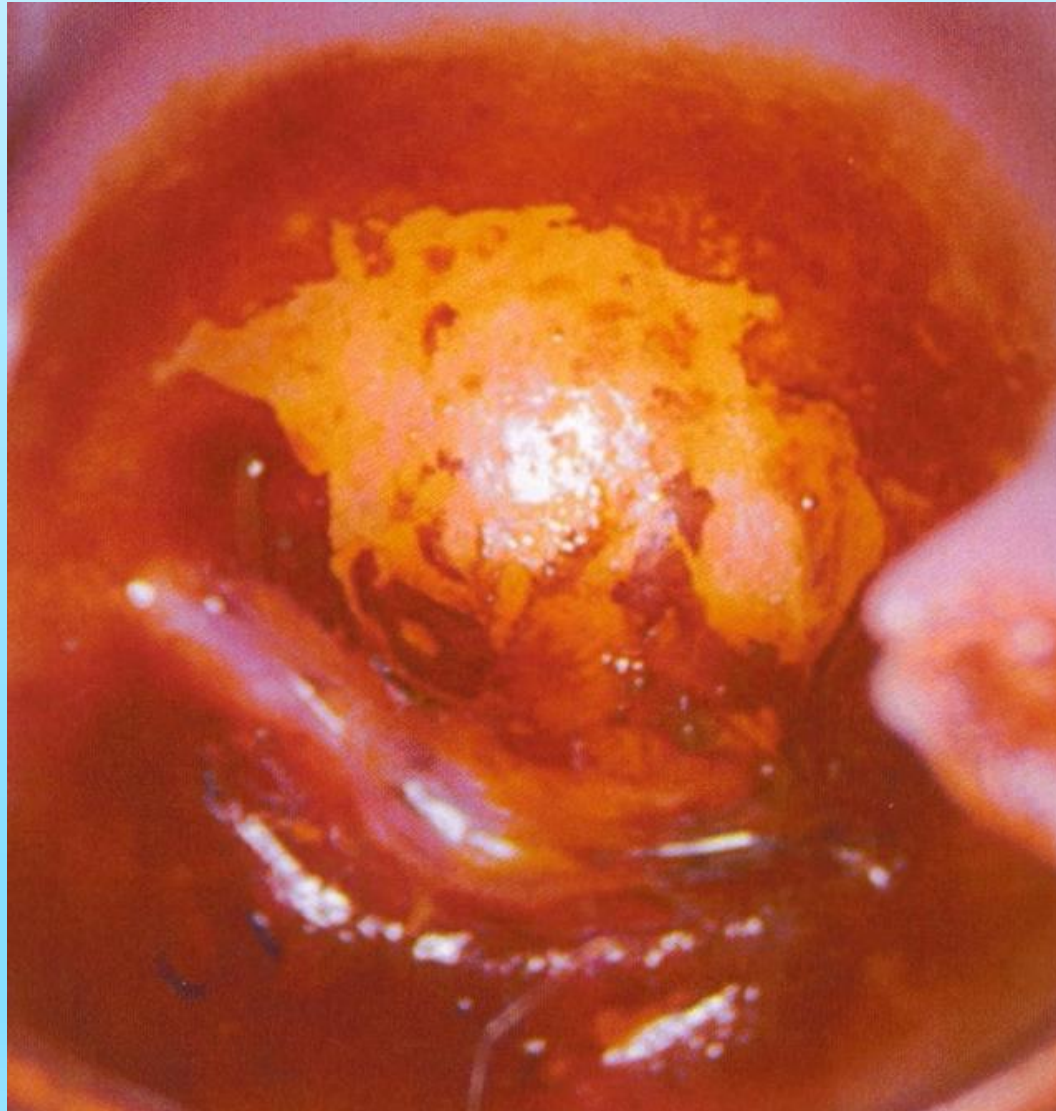
Kolposkopia

Kolposkopia jest dynamicznym badaniem endoskopowym, w którym wykorzystuje się powiększenie obrazu dolnego odcinka żeńskiego narządu płciowego w połączeniu z próbą biologiczną jaką jest kolejne „barwienie” części pochwowej odpowiednimi płynami. W badaniu przeprowadzonym kompleksowo ocenia się nie tylko tarczę części pochwowej ale także srom, pochwę i dystalny, możliwy w wizualizacji odcinek kanału szyjki macicy.

Obraz kolposkopowy

Profilaktyka pierwotna- szczepienia

Szczepienie p.HPV NAJLEPIEJ przed infekcją HPV

Nigdy nie jest za późno na szczepienie

Dziewczynki i chłopcy

Cena, dostępność

Epidemiologia

Przed zakażeniem HPV prezerwatywa nie chroni całkowicie

Wirus może przenosić się przez kontakt skóry

Rękawiczki !!!

Szczepionki

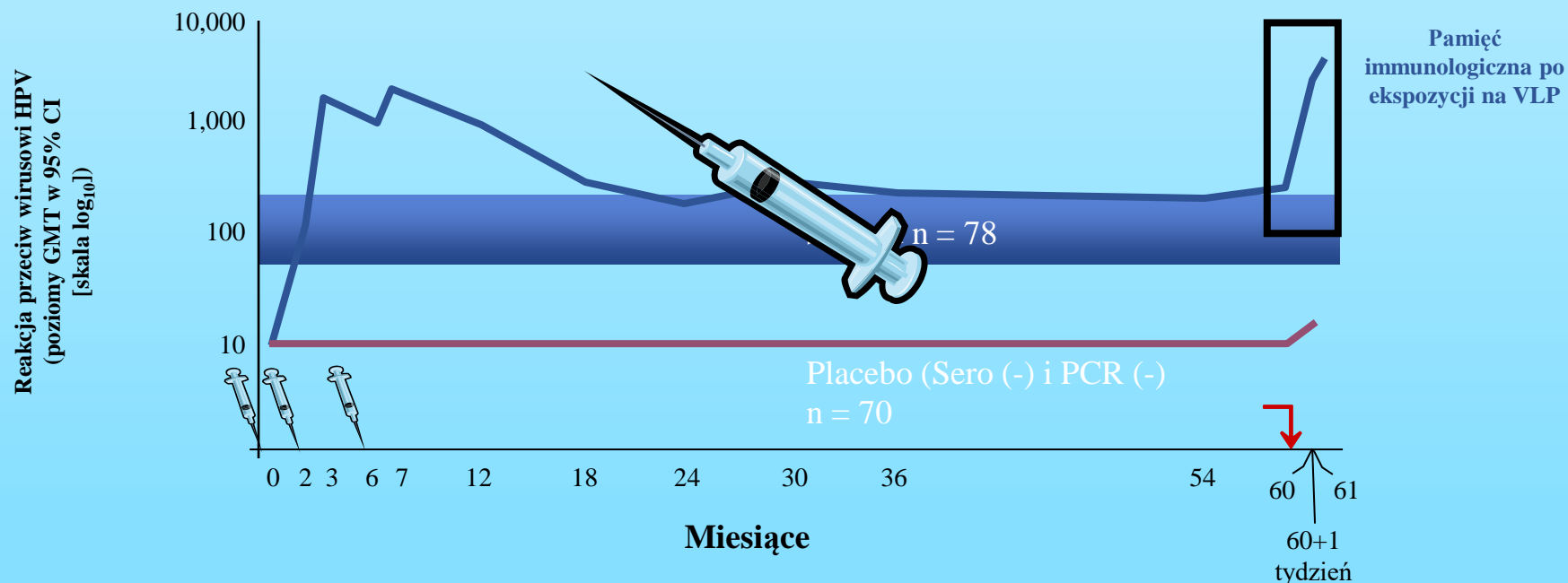
Gardasil 9 typów antygenów 16,18,6,11,31,33,45,52,58

Cervarix 2 typy antygenów 16,18

(odpłatność 50%)

Pamięć immunologiczna

Odpowiedź anty-HPV 16* u kobiet w wieku 16-23 lata w czasie 5 lat obserwacji od rozpoczęcia szczepienia oraz odpowiedź anamnestyczna potwierdzają istnienie pamięci immunologicznej po podaniu szczepionki SILGARD.

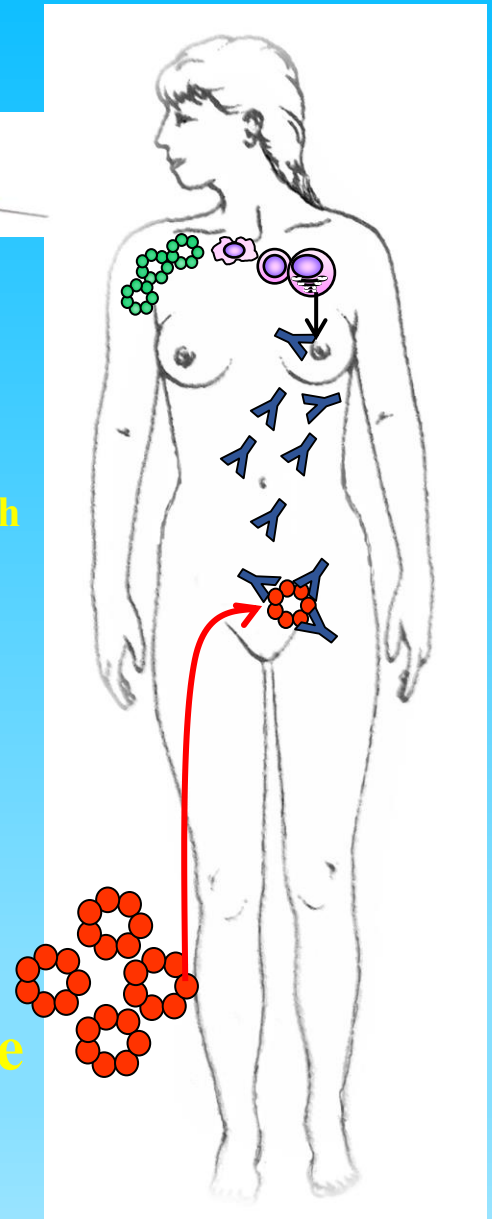
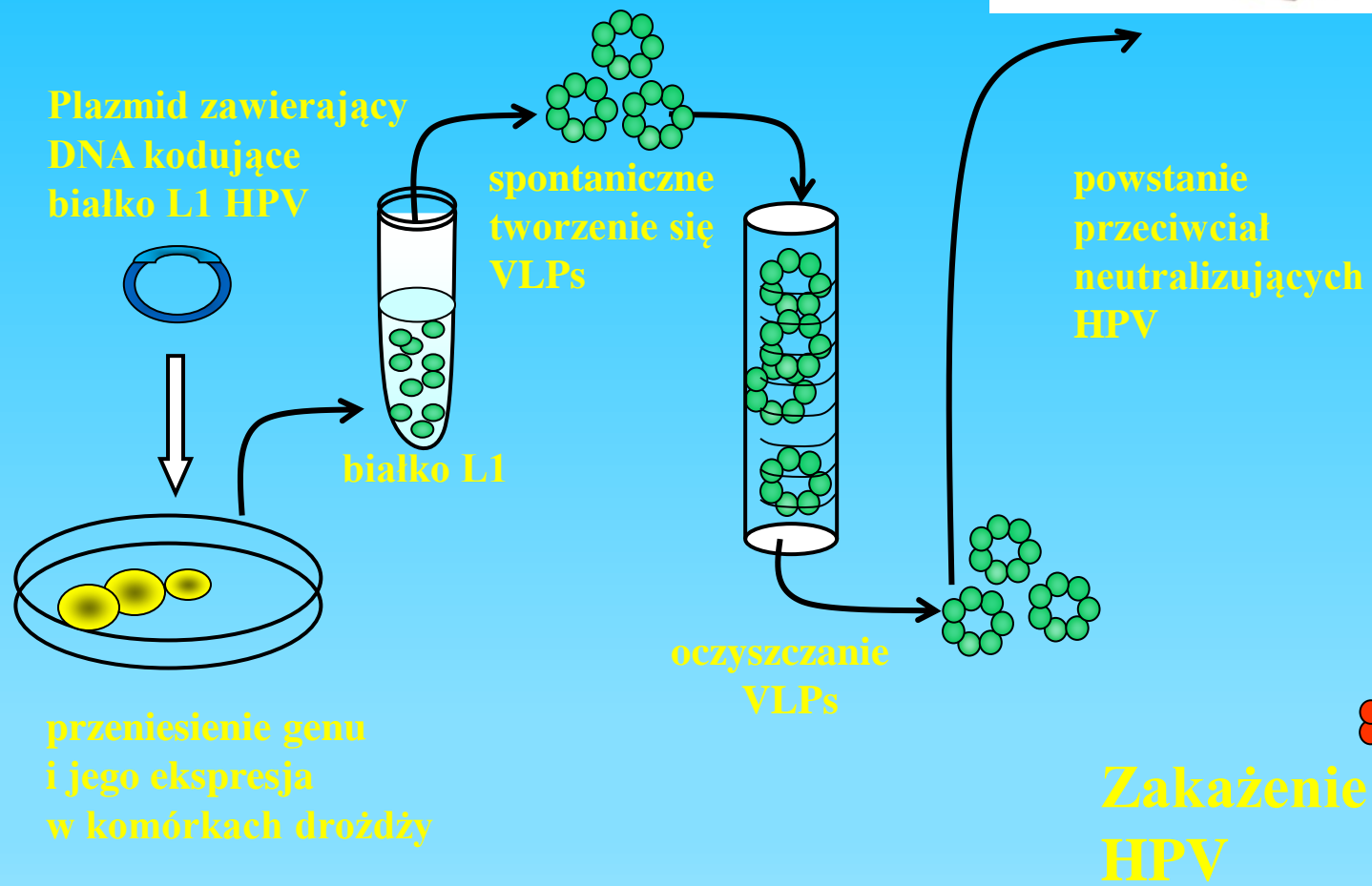
Szczepienie w dniu 0 oraz po 2 i 6 miesiącach
Ekspozycja układu odpornościowego na Ag w 60 miesiącu

* U osób bez kontaktu z badanym typem wirusa HPV od dnia 1 do końca 60 miesiąca.

1. Dane w pliku, MSD.

HPV L1 VLP (virus-like particles)

Szczepienia

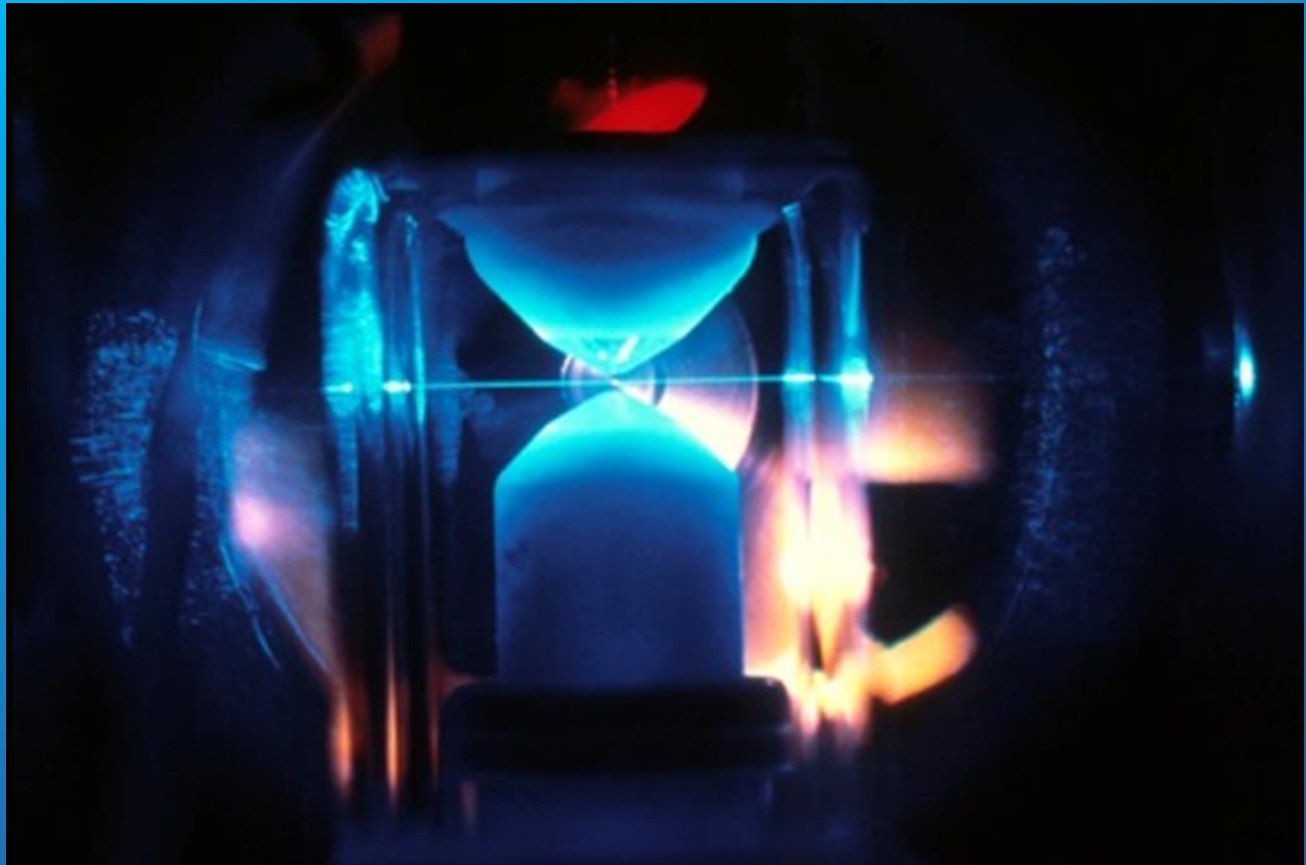
Gardasil np.

Schemat 2 dawkowy 0,3-13 miesięcy do 15 r.ż.

Schemat 3 dawkowy 0,2,6 miesięcy inni, także po kontakcie z wirusem HPV

Działania uboczne

Dziękuję
za uwagę

70 lat DCOPiH

DOLNY
ŚLĄSK

Dolnośląskie Centrum Onkologii,
Pulmonologii i Hematologii
Plac Ludwika Hirszfelda 12,
53-413 Wrocław

Tel.: 71 36 89 608, 609

Fax: 71 36 89 21

E-mail: dcopih@dcopih.pl

www.dcopih.pl